

Darabos Pál (1931–2012)

A könyvtáros kollégák nevében búcsúzom Darabos Páltól, illetve az „aranyos kollégák” nevében búcsúzom Darabos Palitól, mert nekünk, akik évtizedeken át munkatársai voltunk az Akadémiai Könyvtárban, Pali marad, mi pedig neki „aranyos kollégák”. Ugyanis, ha egy másik osztályra betoppant, utánozhatatlan, kicsit ironikus, kicsit hamiskás hanglejtéssel Pali rendszerint ezzel a fordulattal köszönt: *Üdvözlöm az aranyos kollégákat!* Ha csak egy-egy munkatárssal találkozott, a *servus humillimus* járt ki neki.

Az Akadémiai Könyvtár azon nagy nemzedékének egyik utolsó tagja volt Ő, amelyet többek között F. Csanak Dóra, Durzsa Sándor, Vekerdi László, Vitályos László neve fémjelez. Többen közülük jobb híján, kényszerből, a politikai helyzet hatására húzták meg magukat a Könyvtárban, mégsem tartotta egyikük sem megalázonak, hogy katalóguscédulákat kellett gyártaniuk, vagy „harmadik személynek kellett kiadniuk könyveket”; munkájukat szolgálatnak tekintették.

Nem kell nagy merészség hozzá, hogy kimondjam: Darabos Pali életében a könyv volt legfontosabb tárgy. Munkahelyén is, otthonában is tengernyi könyvvel vette körül magát. Könyvek iránti szenvedélyes szeretete szülővárosában, Békéscsabán, kisdíák korában alakult ki. Nyolc- és tízéves kora között mintegy 200-250 kötetes ponyvakönyvtárat gyűjtött össze.¹ Könyvgyűjtő szenvedélye egész életén végigkísérte, szinte megszállottan bújta az antikváriumokat, és tőle magától tudjuk, hogy bárhová ment, elsőik között a helyi antikváriumot tekintette meg.² Pali azonban nemcsak szenvedélyesen gyűjtötte, hanem már-már mértéktelenül olvas-ta, falta is a könyveket. Kisgyermekkorában olvasási mániája oly mértékben elfajult, hogy kétségbeesett édesanyja elégette a már említett gyűjteményt.³ A megrázó esetre így emlékezik:

„Ez volt életem első nagy személyes vesztesége, és hetekig betege voltam. De a hatása csodálatos volt, mert ilyen könyveket soha többé nem gyűjtöttem, nem is olvastam, szenvedélyemet mintha jótékony szél fújta volna el, nyoma sem maradt, csak mint egy régmúlt esemény emléke.”⁴

Az értéktelen ponyvák után – még mindig kisdíákként – értékesebb olvasmányok következtek: Grimm, Andersen, az *Ezeregyéjszaka legszebb meséi*, Benedek Elek meséi, *Robinson*, *Gulliver*, Cooper regényei. Az újabb nagy, szinte mániákus olvasási láz Féja Géza hatására ejtette hatalmába Palit; ekkor már a világirodalom remekei kerültek sorra. Féja Géza 1945-ben Békéscsabára költözött, átvette a Városi Könyvtár vezetését, újjászervezte működését. Pali ötödikes gimnazistaként, a

sors kegyeltjeként 1945 telétől Féja mellé került önkéntes kisegítő könyvtárosnak.⁵ Ekkor jegyezte el magát egy életre a könyvtárosi hivatással. Nem foglalkozással, mint manapság dívik, hanem hivatással! Érettségi után az ELTE-n folytatta tanulmányait, és választása természetes módon esett a könyvtár szakra, amely mellé a magyart párosította. Nehéz, embertelen években, 1950 és '55 között járt egyetemre, s 1954-ben, negyedéves hallgatóként került az Akadémiai Könyvtárba. 1997-ben ment nyugdíjba, tehát 44 évet szolgált az ország első tudományos könyvtárában: 1965-től csoportvezetőként, 1986-tól osztályvezetőként irányította a feldolgozó osztályt. Ez a száraz, hivatalos megfogalmazás azonban elfedi a lényegét, Pali ugyanis világléletében szakozó volt. Aki jártas a könyvtárosi hierarchiában, tudja, hogy a szakozó ennek a hierarchiának a tetején helyezkedik el, és Pali ebből a társaságból is messze kiemelkedett: az ETO (Egyetemes Tizedes Osztályozás) a fejében volt. Tudását bőkezűen osztotta meg másokkal. Nyugdíjasként a Keleti Gyűjtemény munkatársait tanította a szakma mesterfogásaira, ők pedig ragaszkodásukkal fejezték ki hálájukat: betegsége alatt rendszeresen látogatták, tartották benne a lelket.

Élete legfontosabb, szellemi vonatkozású találkozása is az MTA Könyvtárhoz fűződik. 1958-ban, Sarlócska Ernő révén itt találkozott Hamvas Bélával. Minden túlzás nélkül mondhatjuk, hogy ez a találkozás döntően befolyásolta élete hátralevő részét. A felkészülés éveit után, az 1980-as évektől kezdődően szívósan, rendszeresen kutatta Hamvas életművét, és kutatásaira 2002-ben megjelent, *Hamvas Béla. Egy életmű fiziognómiája* című monográfiája három monumentális kötetével tette fel a koronát. Hamvas Béla és Darabos Pál neve ettől kezdve elválaszthatatlan egymástól, amíg lesz Hamvas-kutatás, ez a három kötet megkerülhetetlen marad.

Sokoldalú tehetség volt, igen-igen kiterjedt műveltséggel. Bár egész életében szó szerint könyvek között élt, tudása nem halott, papírízű ismeretanyag volt, hanem megélt, eleven műveltség. Megkülönböztette őt a szobatudósoktól szépírói vénája – erről *Dohányos Ádám történetei* tanúskodnak; Pali a szakmát belülről ismerő alkotó ember érzékenységgel olvasott. A magyaron kívül latinul, németül, angolul, franciául is sok-sok verset, szállóigét, közmondást ismert, és ezeket nagy élvezettel, de sohasem tudásával kérkedve, mindig az adott helyzetnek megfelelően idézte. Ő fordította magyarra René Guénon metafizikai műveit és a *Perzsa Halottaskönyvet*. Bár a legfontosabb az irodalom és a filozófia volt az életében, remekül tájékozódott a festészetben és a klasszikus zenében is.

Azon ritka filoszok közé tartozott, akik tisztában vannak vele, hogy a kultúrának a testi kultúra is része. A testet és a szellemet nem választotta el egymástól, egységben látta és együtt művelte mindkettőt: évtizedek óta minden reggel jógázott. Nem sportolt, az öncélú, csak eredményt hajszoló testkultusz hidegen hagyta, ő azért művelte testét, hogy szelleme emelkedhessen. Ét- és életrendjét is szellemi célkitűzései szolgálatába állította, nagyon tudatosan táplálkozott, szerdánként böjtölt. Ritmust adott az életének, hiszen a ritmus a szakrális rend lényege. Életritmusával szakralizálta hétköznapjait. Ennek volt köszönhető, hogy nyolcvanéves korában is irigylésre méltóan egészséges, energikus volt. Döbbenetesen illenek rá, amit Ő írt atyamestere, Féja Géza halálakor:

„Soha, egyetlen percig nem volt öregember, mert utolsó percéig, a halálos ágyon is ugyanaz az ifjonti hév fűtötte, mint fiatal éveiben...”⁶

Nem a tények megszépítése mondatja ezt velem, tanúsíthatom, hogy Pali esetében ez szó szerint így igaz. Szelleme akkor is fiatalos, élénk maradt, amikor betegsége kórházi ágyához szögezte és mozdulatlanságra kárhoztatta – utolsó beszélgetésünkön Schillert idézte németül. Éppen azért ért bennünket villámcsapásként a hír a betegségéről, mert sohasem láttuk őt öregembernek. Ezért bíztunk benne, hogy legyőzi a betegséget, hogy meggyógyul.

Kedves Pali, Te arra tanítottál bennünket, fiatalabb kollégákat, hogy a könyvtáros az örökkévalóságnak dolgozik. Te immár átköltöztél az örökkévalóságba, pedig sok dolgod lett volna még közöttünk. Az Akadémiai Könyvtár 1956 utáni történetét is Neked kellett volna megírnod. Milyen ízesen, élvezetesen, százsámra tudtad mesélni a különféle könyvtári történeteket! A mese azonban – Adyval szólva – meghalt! Tudjuk, hogy minden mese meghal egyszer, de ez csekély vigasz nekünk, akik itt maradtunk.

Kedves Pali! Búcsúzó Tőled: sit tibi terra levis. Isten veled!

JEGYZETEK

- 1 Darabos Pál: Könyvkultúra és olvasási szokások Békéscsabán – negyven évvel ezelőtt. Egy hajdani kisdíák visszaemlékezései. = Új Aurora, 1979. 2. sz. 106. p.
- 2 Uo. 107. p.
- 3 Uo. 109. p.
- 4 Uo. 109. p.
- 5 Uo. 117. p.
- 6 Darabos Pál: Emlékezés Féja Gézára, Békéscsabára és az ifjúságra. = Új Aurora. 1979. 1. sz. 27. p.

Babus Antal